

להיות סוס נבירות

למצבור האדיר של זעם, התמרמרות ושינאה, המצטבר בינתיים בלבבותיהם של מאות אלפי ישראלים. גורו לכם מפני היום הזה!

ראש יהודי

הכרתי אותו לפני כעשרים שנה. או בא להתאכסן במלון דן בתל-אביב, ומשלחת מטעם מחנה-השלום הישראלי הוזמנה לפגישה עימו.

שמעתי רבות ונצרות על פיאר מנדס-פראנס, היהודי הספרדי שהצטרף אל שארל דה-גול בימי צרפת החופשית במלחמת-העולם השנייה, ושהפך ראש-הממשלה בראשית שנות ה-50. הוא רכש לו שם עולמי כאשר עזר להשקיף שלום בין צרפת וויאטנאם, וכאשר העניק עצמאות לתוניסיה בעוד מועד.

הוא הפל כאשר החלו אנשי הימין הצרפתי לחשוש שמא יעניק עצמאות גם לאלג'יריה. אילו הספיק לעשות כן, היו נמנעים נהרות של רם ומידבריות של הרס. הרי ממילא לא היתה ברירה. בסופו של דבר, אלא להעניק לאלג'יריים את עצמאותם.

כשנפגשנו, ראיתי לפני איש שברירי, שהקריין אינן טליגנציה צרופה. נדמה לי שהוא אחד האנשים החכמים ביותר שהיתה לי הזכות לפגוש בחיי. (אתה פוגש בחיך באנשים פיקחיים לרוב, אך כמה חכמים באמת מזדמן לך להכיר?)

הצגתי לו שאלה: „אתה התפרסמת כמשכין-שלום. אילו פנתה אליך ממשלת-ישראל היום וביקשה ממך לקבל על עצמך בקבלנות את השכנת השלום בין ישראל והעולם הערבי, מה היית עושה?“

תשובתו היתה בערך כך: „הייתי שואל את ממשלת ישראל: תגידו לי בסוד, מהו המחיר המרבי שאותם מוכנים לשלם תמורת השלום? הייתי מכין לי תיק של כל הוויתורים הישראליים האפשריים. אחר-כך הייתי פונה אל הערבים ומציג להם את אותה השאלה. הייתי מכין לי תיק מקביל. אחר-כך הייתי משווה את עמדות שני הצדדים, והייתי מגבש הצעה לפשרה.“

מאז פגשתיו מדי פעם בנסיעות שונות, ועמדותיו התבהרו והלכו. הוא הכיר בכך שאין מנוס מן העניין הפלסטיני, והציע כי ממשלת-ישראל ואש"ף יכירו זה בזה באופן הדדי ובו-זמני. פעם הסביר לי איך זה צריך להיעשות: הישראלים יישבו בחדר אחד, הפלסטינים יישבו בחדר סמוך, ומתווך (אולי מנדס-פראנס עצמו) יעבור בין החדרים ויעביר ביניהם את מיסמכי ההכרה.

אין זה נכון כי מנדס-פראנס הוא שהביא למיפגש הראשון בין מחנה-השלום באש"ף, בראשות עיצאם סרטאוו, ובין ראשי המונטצה הישראלית לתנן שלום ישראלי-פלסטיני. זה התארגן בצורה אחרת, אך בשלב מסוים התבקש מנדס-פראנס לארח את הצדדים, ונענה לכך ברצון.

מוחו החד אינו שובת לרגע, גם מאז שהגיע לגיל מופלג. גופו שברירי וחולה, אך בשיחה הוא מבריק כרגיל. ביקרתי אצלו בשנה שעברה, והוא השמיע באוזני ניתוח נוקב של המצב. הוא מתח ביקורת קשה ביותר על ממשלת-ישראל (הוא כבר התיימש ממנה לגמרי), אך לא חסך את שבט הביקורת גם מראשי אש"ף, על אייכולתם (לדעתו) לקבל בעוד מועד הכרעות מרחיקות-לכת ור-חד-משמעיות.

כאשר פיצה מילחמת-הלבונו, נקט פיאר מנדס-פראנס יוזמה אמיצה, שלא זכתה בהערכה הראויה, בשל מאורעות המלחמה. מתי פלד ואני קראנו לו, במסיבת-יעיתונאים בפאריס, להרים את קולו, והדבר פורסם בצרפת בהרחבה, אך לא היה צורך בכך. מנדס-פראנס עצמו יום הצהרה של שלושה אישים יהודיים, שקראה להנהגת אש"ף ולממשלת-ישראל להכיר זו בזו לאלתר. היה בכך קורבן, שרק מקרובו ידעו להעריך את גודלו: עד כה נמנע בכל חייו מלהופיע בחיים הפוליטיים כיהודי, ועמד על כך שהוא צרפתי בלבד. הפעם, מול פני האסון בלבנון, הרים את קולו כיהודי, בחברת שני יהודים אחרים — הד"ר נחום גולדמן והשר האמריקאי לשעבר, פיליפ קלוזניק. הנוסח עובד בשיתוף עם סרטאוו, והוסכם מראש כי יפורסם יחד עם הצהרת-תמיכה של סרטאוו, בשם אש"ף. להפתעת כולם, לא הסתפק יאסר ערפאת בכך, ופרסם ביוזמתו, בכיורת, הצהרה שבה העלה על גס את „שלושה האישים היהודיים“.

תמיד כשאני מזדמן במחיצתו, מנקרת בראשי שאלה אחת: איך זה מסוגלת הפזורה היהודית להעלות מתוכה מדינאים מזהירים ונבונים כמהו, בעוד שבמציאות הישראלית צומחים אנשים כמו אריאל שרון?

חינו, המשליטים את הטרור שלהם בארץ כולה, החומסים את כספנו, המשתמטים מלשרת בצבאנו, ההופכים את הממשלה כולה מקל-חובלים נגדנו — סוף-סוף מישוה מראה להם!

לא הניחו להם להיכנס לבית-הנתיבות של נמל-התעופה, השאירו אותם עומדים בחוץ, מבווישים וזו"ז עמים. לובשי-קאפוטות וחובשות-מיטפות-ראש נוכחו סוף-סוף לדעת שהציבור החילוני יכול להתקומם נגד הקנאות האפלות!

אבל ההתלהבות הראשונה פגה, ולאש-לאט התגנבו לליבי ספקות.

קודם כל, המראה עצמו העלה במוחי, בכל כורחי, זיכרונות חזוניים. יהודים מווקנים, בעלי פיאות, בחליפות שחורות, ולדום הנשים הנושאות תינוקות, העומדים בקהל מותר ומנודה — מה זה מוכיר?

כן, זה לא נעים. למרות שאין כל דמיון בין המצב הזה ובין היוכרונות — בכל זאת, זה לא נעים.

ושנית, מה הם בעצם אשמים, האנשים המסויימים האלה? האם בטוח שכולם השתתפו בקנוניה לסגור את אל על בשבתות? אולי היו ביניהם נטרי-יקרתא, שכלל אינם משתתפים במישוק העכור של הפוליטיקה הדתנית? אולי היו ביניהם זרים שכל העניין אינו נוגע להם?

לפי מה נערכה הבחירה — כמעט ואמרתי, „סלקציה“ — בין מי שניתן להם להיכנס ובין מי שלא ניתן להם? הרי רק לפי המראה החיצוני, לפי ההשתייכות החזותית למחנה מסויים.

האם זה מוכיר תופעות גזעניות? אנטי-שמשים בחו"ל, המרביצים ולבורים-ושבים בעלי חזות יהודית? או שוטרים העולים לאוטובוס בין ירושלים ורמאללה, המצביעים על מי שנראים להם כערבים ומצווים עליהם

הצגתי מבין השקים של עמדת צה"ל והשקפתי על מסלול מירוק-הסוסים. ממול ניצב בניין-הקשתות, בימת-המכובדים של ההיפודרום.

מרחוק נשמעו התפוצצויות של פגזים, יפה ושם גם יריות של צלפים. אך ניתן היה לדמיון את המקום כפי שהיה בעבר: סוסים גזעיים דוהרים במסלול שלפנינו („היפוס“ הוא סוס, „דרום“ הוא מסלול, ביונית). על בימת-המכובדים מצטופפים גברים עשירים ונשים אלגנטיות, מהמרים על סכומי-עתק ונהנים מן המתח.

כל זה באמצע העיר, במרחק של כמה דקות נסיעה מן המרכז!

ביירות משופעת באתרים של לוקסוס. יש בה מיס-עדות-פאר שאינן נופלות מן הטובות שבפאריס (מארונים עשירים הזמינו אותי לשם), בתי-קאזינו, ארמור-נות-פאר, מועדונים אכס-קלוסיביים לעשירים. יאכי-טות, מכונות שאין רואים כדוגמתן אצלנו.

במרחק מאה-מאתיים מט-רים מן העמדות שבהן סיכנו היילי-צה"ל את חייהם (וקיפתו את חייהם של אורחי המערב), בילו עשירי ביירות בנעימים, ב-מותרות, גם בימים שבהם התפוצצו הפצצות והפגזים. מניין כל העושר העצום הזה?

אחד ההסברים הפשוטים ביותר, שכל לבנוני מציג

אותו מייד, הוא: זיהי ארץ שאין בה כמעט מסים. והעשירים אינם משלמים גם את המסים המעטים האלה.

וכי לשם מה דרושים מסים?

התקציב הממלכתי האדיר של ישראל נועד לממן שלוש מטרות. הוא מתחלק ביניהן כמעט שווה בשווה, שליש-שליש-שליש.

שליש אחד מוקדש לצבא. לא במיקרה יש לישראל צבא שהמכון לעיונים אסטרטגיים בלונדון דירג אותו כרביעי בגודלו בעולם, אחרי ארצות-הברית, ברית-המועצות וסין. הצבא הנראה עתה בלבנון, והוא עצום ירב, אינו אלא חוד-החנית של מערכת אדירה פי כמה, מערכת אירגונית ולוגיסטית שכל אדם בישראל תורם לה הון-עתק.

השליש השני מוקדש לכיסוי חובות, שהם מורשת ההוצאות הצבאיות של שנים קודמות.

השליש השלישי מוקדש לכל שאר היעדים של המדינה, ובכללם השרותים הסוציאליים, קיצבות הסעד והרווחה, מערכת החינוך והבריאות, שלא לדבר על הנתחלויות יקרות, תשלום למתנחלים ותשלום לפינוי מתנחלים, ושחרור דתיים.

כל זה איננו קיים בלבנון. הצבא הלבנוני הוא איבר מדולדל, שלא הושקע בו כסף רב. שרותים סוציאליים ממלכתיים כמעט שאינם קיימים כלל. כל הצרכים הממלכתיים של לבנון אינם מגיעים אלא ל-10% או ל-15% מצורכי המישל בישראל.

שמעו: העשירים יכולים להתעשר באין מפריע, ולהוריש את היום לעשירים של מחר. שכר-העבודה הוא זול, כי אין צורך לנכות ממנו מסים רבים. ההפרש מגיע גם הוא לכיסו העשירים. גן-עדן ממש.

מגן-עדן זה נהנו בעיקר העשירים המארוניים, ששלטו בכל עמדות-המפתח במדינה, אך גם עשירי העדות לא טמנו את ידם בצלחת.

נגד מיצור זה קמו העדות המקופחות, וגם האינטלי-גנציה הצעירה שחלמה על צדק חברתי.

כאשר נשקפה סכנה לגן-העדן, המנחיל להם הנאות והטבות כה מופלגות, פתחו המארוניים במילחמת-האזרחים. זה קרה הרבה זמן לפני שהפלסטינים הגיעו למקום ונספגו אל תוך המאבק הזה, אם אכן ניספו במילחמת-האזרחים יותר מ-100 אלף איש, הרי זהו מחיר זול — בעיני השיכבה השלטת — תמורת השמירה על גן-העדן שכזה.

היום מאשימים בעלי-הלבנון את הפלסטינים והסורים בכל. מחר יאשימו גם את הישראלים. אבל הצרה ה-אמיתית היא שקשה מאוד להחזיק במישור כזה בסוף המאה ה-20. אפילו תקום עתה דיקטטורה של הימין המארוני, בראשות בשרי ג'ימיל, בעזרת תותחי צה"ל וכיורני הפלאגנות, אין זה אלא פיתרון זמני. גם לבנון תיכנס, בסופו של דבר, אם כי באיחור, אל עידן מדינת-הרווחה.

בינתיים שוב ידהרו הסוסים בהיפודרום. הם יהיו בתנאים טובים יותר מאשר הפליטים במחנה — אב כלל יישארו פליטים בלבנון אחרי המלחמה הזאת.

מאסר מולדת לח"כים

ברגע הראשון נהנית, אנשי אל על החליטו סוף-סוף להשיב מילחמה שאלה! הדתיים העל, הממריים את

אורי אבנרי

איש יומן

לדת כדו להזדהות? או אנשי-ביטחון הממתנים לרגלי הכבש לניסעי המטוסים הבאים ללך, והמורים לנוסעים ערביים, אורחי ישראל, להיבדל מכל שאר הנוסעים? לא, אינני יכול לקבל סלקציה כזאת. מותר להעניש אדם על מעשיו, אך לא על השתייכותו לגזע, ללאום או לדת. אל לנו לאמץ לעצמנו, בלהט המאבק, את המושגים של הקנאים הדתיים, שבהם אנתנו מצוים להיאבק.

ליבי עם עובדי אל על, ואתמוך בכל מעשיהם. גם מעשה זה נבע מכוונה טובה, אך אני חושב, במחשבה שניה, שזוהי דרך מטוענת.

יש לי הצעה הרבה יותר פשוטה: יודיעו-נא אנשי אל על ששום מטוס לא ימריא, אם יש בו שר או חבר-כנסת שהצביע בעד סגירת אל על. כל מטוס כזה יוקרע, אלא אם כן יירד ממנו אותו איש.

לשרים ולחברי-כנסת אסור, על פי כללי הכנסת, לטוס במטוסים זרים. צעד כזה יגזור עליהם את העונש הנורא מכל, לגביהם: מאסר-מולדת.

בינתיים אפשר גם להפגין בכביש רמות. ואילו הדתיים, המסוגלים עדיין להקשיב לקול התבונה, ושאינם ציניקים גמורים כמו עסקני המיפלגות ה„דתיות“, מוטב להם להרהר היטב במה שקרה.

פרשה זו חשפה תהומות של שינאה, שלא נחפרו תוד כמה ימים. הם נכרו ועמקו במשך שנים רבות. אנשי אל על פעלו כך מפני שנוקעה נפשם מהציבור הדתי, והמוני בית-ישראל ראו את הדברים בטלוויזיה, והתמוגגו מנחת, מפני שהם שותפים לרגשות אלה של תיעוב ושינאה.

אפשר לרדות בציבור הזה, כל עוד יש בידי הדתיים עמדת-מפתח פרלמנטרית. אך באחד הימים תתהפך הקערה על פיה, והרוב החילוני יבחר בממשלה בעלת קו נוקשה של מילחמה בכפייה הדתית. באותו יום ייקרא דרור

מנדס

בשר